

ՏԵՏՐ 19

1887

ՀԱՏՈՐ 2.

ԳԻՐԻՔ ՄԸ՝ ՍԳԱՆՁԵԼԻՆ՝ Ո՛Ղ, ՄԱՅՈՒՆ

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԹԱՏՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

ՎԻՃԱԿԱՅԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

(Շարունակութիւնն էս վերջ տես տեսար 18)

Վահէ. — Ես ալ երիտասարդ. կ'ըսուիմ:

Մաքրիկ. — Այո՛, և քիչ ատենէն դաւազան մը ու հրացան մը պիտի ունենաս և որսի պիտի երթաս:

Վահէ. — Ո՛հ, ես չատ լաւ կ'որսամ. հօրեղբայրս հրացան քաշել տուաւ ինձի և թռչունն մը սպաննեցի:

Զարեհ. — Ան թռչունը հօրեղբայրս սպաննեց:

Վահէ. — Բայց աքաղաղը ես քաշեցի: Երբ որ մեծնամ՝ նասպաստակներ ու վարազներ պիտի սպաննեմ:

Մաքրիկ. — Առիւծ ալ պիտի կրնաս սպաննել:

Վահէ. — Հարկաւ:

Զարեհ. — Ո՛հ: Պիտի վախճիս:

Վահէ. — Կը տեսնես:

Զարեհ. — Հիմակուհիմայ խրատ կուտամ քեզի որ քերականութիւնն ու պատմութիւնն սովորիս, որ չ'ես գիտեր:

Վահէ. — Դու ալ մարմնամարզ չ'ես գիտեր:

Սօֆի. — Ան դասին մէջ առաջին է:

Վահէ. — Բայց մարմնամարզի մէջ ես առաջին եմ. ան միշտ վար կ'իյնայ:

Արաքսի. — Երկուքդ ալ առաւելութիւններ ունիք, կռիւ պէտք չ'է. Զարեհ շատ ուսումնասէր է և դու ալ ճարպիկ ես:

Վահէ. — Ու յանդուգն: (Կը նստի)

Սօֆի. — Ո՛հ, շատ յանդուգն չ'ես:

Վահէ. — Բանէ մը չ'եմ վախնար: (Մաքրիկ անոր ետին կ'ելլէ ու ակամջն

ի վար հռ, հռ, հռ կը պոռայ: Զարեհ ոտքի կ'ելլէ:)

Մաքրիկ. — Տեսնո՞ր վախցար:

Զարեհ. — Ես չեմ ըսեր որ վախոտ է:

Վահէ. — Ո՛հ: Ի՞նչու միշտ ետեւէս կուգաս:

Մաքրիկ. — Վախցա՛ւ, վախցա՛ւ:

Արաքսի. — Մի՛ նեղէ՛ք զինքը, յանկարծակիի եկաւ: Ես զքեզ քաջ կը կարծեմ, վասն զի մանչ մը քաջ ըլլալու է. Զարեհ ալ քաջ է և կրնայ քեզի պէս մեզ պաշտպանել, անանկ չ'է՞, Զարեհ:

Զարեհ. — Ես չեմ կրնար ինքզինքս գովել:

Վահէ. — Ան ի՞ր վրայ կը հիանայ:

Արաքսի. — Ո՛հ, չար տղաք, միշտ կը կռուին:

Մաքրիկ. — Վիճակահանութիւնը մոռցա՛ք: Ան կռուելէ աւելի զուարճալի է:

Սօֆի. — Ժամանակը եկաւ, սպասելը շատ ձանձրանալի է: Ա՛հ, ահաւասիկ: (Մառայ մը մէկ մեծ եւ մէկ փոքր կողով կը բերէ:)

Արաքսի. — Պարգեւները մեծ կողովին մէջ են:

Զարեհ. — Պզտիկին մէջ թիւերն ըլլալու են:

Մաքրիկ. — Քաշենք:

Արաքսի. — Պէտք է մայրիկին սպասել:

Տեսիլ չորրորդ

ՆՈՅՆՔ, ՄԱՅՐԸ

Մայրը. — Անհամբերութեամբ ինձի կըսպասէք:

Սօֆի. — Այո՛, մայրիկ, բաց ի Զարեհէն:

Մայրը. — (Զարեհի) միթէ ասի քեզ չի՞ զուարճացներ:

Զարեհ. — Ի՞նչպէս չէ, կուգեմ տեսնել թէ ի՞նչպէս կ'ընեն, (Մայրը պար-

գեւները մի առ մի սեղանին վրայ կը դնէ. ծածկուած ։)

Սօֆի. — Նստինք ։ (Կը նստին ։) Արաքսի քու տեղը ինձի տուր, աւելի մօտ կ'ըլլամ և աւելի լաւ կը տեսնեմ ։

Արաքսի. — Քանի որ կը փափագիս . .

Վահէ. — Ես չեմ նստիր, որպէս զի աւելի շուտ երթամ պարզեւս առնեմ ։

Սօֆի. — Եթէ չահիս ։

Մարքիկ. — Ամէնքս ալ պիտի շահինք ։ Քաշենք, քաշենք ։ Գօտի մը կը տեսնեմ ։

Սօֆի. — Գօտի մը ։ (Մայրը պարզեւները կը քանալ ։) Պէպէկ մը ։

Մարքիկ. — Ո՛հ, ինչ գեղեցիկ պէպէկ ։ Իշու գլխարկ մը ։ (Աղջիկները կը խնդան ։)

Վահէ. — Ան ինձի համար չէ ։

Զարեհ. — Սակայն որքան պիտի վայելէր քեզի ։

Մայրը. — Պատրաստ էք ։

Ամենքը. — Այո՛, այո՛ ։

Զարեհ. — Սօսի դիպուածի խաղ մ'է, անանկ չէ՞ մայրիկ ։

Մայրը. — Այո՛, Որը կը շահի և որը կը կորսնցնէ ։

Զարեհ. — Ի՞նչ կը կորսնցնէ ։

Մայրը. — Շատ անգամ փախազած պարզեւը. բայց նոյն պարզեւն ուրիշի մը առնելը տեսնելով՝ համբերել կը սովորի ։

Տղաք. — Սկսինք, սկսինք ։

Մայրը. — Ամէնէն պզտիկը ամէնէն առաջ պիտի քաշէ ։

Մարքիկ. — Ես եմ ։ (Սեղանին քով կ'երթայ ։)

Մայրը. — Զեռքդ սա կոլովին մէջ դիր և թղթերուն մին առ, վերջը վրայի թիւը կարդա ։

Մարքիկ. — 5 ։

Մայրը. — Պէպէկն է ։

Մարքիկ. — Ի՞նչ երջանկութիւն ։

Արաքսի. — Ո՛րքան մեծ է ։ Կարծես ճշմարիտ տղայ մ'է ։

Մարքիկ. — Ասով պիտի սովորեմ վերջէն բարի մայրիկ մը ըլլալ ։

Վահէ. — Կարգը իմս է . . . (Կը վազէ քաշելու) Թիւ 3 ։

Մայրը. — Օղապարիկ մը ։

Զարեհ. — (Վահէի) Գլխուդ պէս պարապ ։

Մայրը. — Հոս իրար նախատելու չ'էք եկած ։

Վահէ. — Աւելի աղէկ կ'ըլլար, թէ որ զէնք մը ըլլար ։

Արաքսի. — Օղապարիկդ սքանչելի է, սիրելիս, ուստի մխիթարուէ՛. ես քեզի հետ կը խաղամ ։

Մայրը. — Կարգը քուկդ է, Սօֆի ։

Սօֆի. — (Կը քաշէ) 4 ։

Մայրը. — Ասեղնագործութեան տուփի մը ։

Սօֆի. — Ա՛հ, իմ աչքս գօտիին էր ։

Մայրը. — Կը տեսնէք որ դիպուածը զարմանալի բաներ կ'ընէ, ոչ մէկերնիդ գոհ չ'էք ։

Արաքսի. — (Կ'երթայ քաշել) Թիւ 1

Մայրը. — Գօտին ։

Սօֆի. — Կ'աղաչեմ. Արաքսի, փոխենք ։ Դու ինձի խօսք տուիր ։

Արաքսի. — Ա՛ռ, սիրելիս . . . Ես տուփը կ'առնեմ, քանի որ անանկ կ'ուզես ։

Սօֆի. — Շատ գոհ եմ ։

Զարեհ. — Ալ ինձի քաշել պէտք չ'էր, քանի որ մէկ պարզեւ միայն մնաց, որ ինձի համար չ'ինուած չ'է ։

Ամենքը. — (Խնդալով) Իշու գդակը. հա՛, հա՛, հա՛ ։

Զարեհ. — Զայն քեզ կուտամ, քեզի կը վայելէ ։

Վահէ. — Քիչ մը հպարտութիւնդ պիտի իջեցնէ, հա՛, հա՛, հա՛ ։

Մայրը. — Հպարտութիւնը այն ատեն միայն ներելի է, երբ ոչ զոք կը նուաճուած տացնէ ։

Զարեհ. — Այս խաղը կ'ապացուցանէ թէ դիպուածը կոյր է :

Մայրը. — Մարդս կրնայ անոր դէմ կռուիլ և նորա հարուածները կրնան դարմանուիլ : Եկուր պարզեւդ ան , Զարէհ :

Զարեհ. — Եթէ կուզէք , կը հնազանդիմ : (Բարկութեամբ կ'երթայ գղակց կ'առնէ :

Մայրը. — Կամ'ց . . . ծանր է :

Զարեհ. — (Կը վերցնէ , տակը գեղեցիկ գիրք մը կը գտնէ :) Գիրք մը . . . սքանչելի , ո՛հ , մայրիկ . . .

Մայրը. — Կը տեսնես որ ճշմարիտ կ'ըսէի :

Արաքսի. — Ի՞նչ գիրք է :

Զարեհ. — Այնպիսի գիրք մը , զոր շատոնց կը փափագէի ունենալ : Բուրաստան Մանկանց մը :

Վահէ. — Մէջը պատկեր կայ :

Զարեհ. — Շատ հետաքրքրական է : Ո՛րքան դու հիմ :

Մայրը. — Հիմայ , որ խաղը լմնցաւ , վարձք մը կայ , և դուք պիտի տաք զայն , զաւակներս :

Ամենքը. — Ի՞նչ վարձք :

Մայրը. — Ահա՛ փոքրիկ մետալեօն մը : Ասի բարութեան վարձք մ'է և ձեր մէջէն ո՞վ արժանի է անոր , (Տղաք կը մըտածեն եւ ապա՝)

Ամենքը. — Արաքսին :

Արաքսի. — Ե՛ս , ես :

Զարեհ. — Այո՛ , դու ամենէս բարի ես :

Սօֆի. — Այո՛ , դու ամենէս կամակատար ես :

Մաքրիկ. — Այո՛ , դու ամենէս անուշ ես :

Վահէ. — Եւ բնաւ մարդ չ'ես ծաղրեր :

Արաքսի. — Ո՛հ , սիրելիներս , շատ դիւրին բան է մեր սիրելիներուն հետ բարութեամբ վարուիլ :

Մայրը. — Սիրելի աղջիկս , ներելի է քեզ երջանիկ ու հպարտ ըլլալ , վասն զի այս վարձքին արժանի ես :

Վահէ. — Այո՛ , դու եղի՛ր : Ասի աշխարհի բոլոր պարգեւներէն աղէկ է : (Ամենքը Արաքսին կը համբուրեն :)

Մայրը. — Հարկաւ : Բայց արդարութիւնն ալ գեղեցիկ է , տղաքս , և այս սիջոցին դուք արդարութիւն ցոյց տուիք :

ՉՈՐՍ ԵՂՈՆԵԿՔ

(Գարուն , Ամառ , Աշուն , Ձմեռ)

ԱՌ ՀԱՅՈՐԴԻՆ

Զըւարթ է գարուն , օրերն են պայծառ .
Կանաչ են հագուներ դաշտ , անտառ ու ծառ .
Արի՛ , Հայրդի . պի՛նդ կապէ գօտիք ,
Յառա՛ջ ի վաստակ , մի՛ նայիր ետիք .
Անոնց գեղեցկին տո՛ւր սիրտդ բոլոր ,
Ծաղկազարդ պարտէղն անզարդի՛ մի օր . . . :

Երբ ամբան արեւ շող կաթ է վերէն ,
Զեփիւռն ալ խոյս տայ մարդէն , մարմանդէն ,
Զեռքդ վաստակէն , կտրի՛ճ Հայրդի .
Դու մի՛ ետ քաշեր . — Ծոյլն է անօթի . —
Առանց արդիւնքի թող չանցնի տարի .
Գայ հանգիստն օր մի . արեւն ալ մարի՛ . . . :

Աշո՛ւն , եղանակն է սա դարկահար .
Ի՛նչ մեղամաղձիկ կ'երգէ իւր քնար ,
Հայրդի , որայքդ ամեն կապեցի՞ր ,
Կապերն ալ քրտանց շիթով օծեցի՞ր .
Վաղիւ դու դաշտէն չ'դարձած ի տուն ,
Կանցնի — շուտ դարձիւր — կանցնի՛ և Աշուն :

Վեհափառ Ձմեռ , ալիւոր Մեծ-Հայր
Եկաւ : Տնանկին ո՞վ է միւրթար . . .
Ունի՞ եղկելին հաց ի պահարան ,
Իւղ՝ կանթեղին մէջ , փայտ՝ ի վառարան . . .
— Արի՛ , Հայրդի , փութա՛յ յօգնութիւն .
Աստ բաց ի բարեաց չիք ինչ մնայուն :

ՊՕՂՈՍ Յ. ՃԻՆՃԻՀԱՆԵԱՆ

ԱՂՔԱՏ ԿՈՅՐՆ ԵՒ ՎԻՐԱՒՈՐԵԱԼ

ԶԻՆՈՒՈՐԸ

(Շարունակութիւն տես թիւ 18)

Երթալէս օր մ'առաջ, գիշերը, հայրս Եփեսացւոց թղթոյն վեցերորդ գլխոյն վերջերը մեր առջեւ կարդաց, որուն մէջ Քրիստոնէի մը հոգեւոր պէտքերու խընդիրն կար, ի վերջոյ այնպիսի սրտաշարժ կերպով և այնքան ջերմութեամբ աղաչեց որ աչքերս դէպի յաւիտենական լոյսը դարձուցի և Յիսուսի Քրիստոսի ձգտարիս զինւոր եղայ և առաջին անգամ աստիճան կանգնելով արտասուօք ծնողացս օրհնութիւն ընկալայ։ Երբոր առանձին սենեակս էի ինձ պատրաստուած այս նոր վիճակին և զանազան վտանգներու ծանրութիւն կը մտածէի, վերջապէս մահուան վրայ կը խորհրդածէի, որ վայրկեանի մը մէջ կրնար կենացս թելը կտրել, սիրտս պնդեցի և այն ժամուն որ առանց ծընրադրութեան, առանց Աստուծոյ առջեւ խոնարհելու և անոր ամենազօր պաշտպանութիւնը խնդրելու գացի ննջելու։ Հօրս ձայնը լսեցի, մեր խրճիթին անջըրպետները բաւական բարակ էին, ուստի սենեակս ծնողացս սենեակէն անջրպետող սենեակէն մօտեցայ և պզտիկ ծերպի մը միջոցաւ դեռ ծնողքս ծնկան վրայ տեսայ։ Հայրս բարձր ձայնիւ ինձ համար կաղաչէր որուն խօսքերը նեղութեան և դժգոհութեան ծփանք մ'ազդեցին ինձ, զորս երբէք զգացած չ'էի։

Քանի մը վայրկեանի մէջ հայրս սաստիկ հոգնեցաւ և ոտք ելաւ։ Մայրս ըսաւ անոր, « Բարեկամ եկ աղօթենք դարձեալ ծնրադրենք Ամենաբարձրիւնդ առջեւ, թախանձանօք խնդրենք որ տայ մեր միակ որդւոյն իւր շնորհ և օրհնութիւն »։

Ո՛հ, երբէք պիտի չմոռնամ այս գթած մօր խնամքները որ ինձ համար Աստուծոյ առջեւ ջերմագին կ'աղօթէր և ես այսպիսի ողորմած և բարի մայր մ'ունենալուն ինքզինքս բարեբախտ և երջանիկ կը համարէի։

Այս ազդեցութիւնները որ ծնողացս աղօթքին և խրատներուն շնորհիւ ըստացայ թերեւս զայն զինւորական համարձակ և աղմկալից կենաց մէջ կ'որսընցուցի։ Գունդը հասնելէս քիչ մը ետքը ծնողացս վրայօք բաւական ժամանակ ուրախալի լուրեր կ'առնէի, իրենց նամակները միշտ Քրիստոնէական խրատներով և սիրոյ վկայութիւններով լի էին, որով իմ անկարգ կեանքս կը դողացնէին։ Առտուընէ մինչեւ իրիկուն կամ իմ վիճակիս պարտաւորութեանց և կամ խաղալու ու խմելու կ'պարտապէի, ընկերներս ընդհանրապէս կուսարար, հայոյիչ և աշխարհիս ամենէ մեծ աղմկիչներն էին, առաջին օրէն ի վեր փոխանակ զիս հաւատով և յոյսով քաջալերելու, (որոնց վրայ հայրս զատուելէս օր մ'առաջ խօսած էր) կ'ըսէին որ զիս իրենց նմանեցընել կ'ուզեն, որուն համար մեծ դժուարութիւն չըկրեցին, փորձութիւններու ամենեւին դէմ չ'էի դնել, գնդին առջեւ իբրեւ աղէկ ծաղրածու մը ներկայացած էի, վասն զի միայն ինքզինքս զօսցնել կ'ուզէի և ամեն կռիւներու մէջ կը մտնէի։

Տակաւին պատերազմի մէջ մտած չ'էի, անհամբերութեամբ մը զէնքերս առաջին անգամ գործածելու ժամանակ կ'սպասէի, թէ պէտ և գաղտնի ձայն մը յայտնեց ինձ որ պատերազմին օրը ինձի համար թերեւս վերջին օր մը կրնայ ըլլալ։

Փախազած օրս անյապաղ հասաւ, բոլոր յառաջնիւթաց գիշերը ոտքի վրայ անցուցինք, ամեն վայրկեան թշնամեաց

դէմ Բանակը պահէլու համար կ'սպասէ-
ինք , այս երկայն հսկման պահուն ծամ
մը միայն ունեցայ խորհելու , այնպէս
հաստատեցի մտքիս մէջ որ ինքզինքս
անհանգիստ չընեմ , քանի որ ինքզինքս
ընկերներէս լաւագոյն կ'համարէի և ա-
ւելի կ'հաստատուէի երբոր անոնց ան-
փոյթ ընթացքը դիտէի :

Պորթին լռութիւն մը կ'տիրէր բանակը ,
ամենքն ալ անշարժ . հրացաններու վը-
րայ կռթնած էինք , ոմանք քաջասիրտ ,
այլք եռանդուն սրտով որոշեալ ժամուն
կ'սպասէին , ինձմէ ոչ այնքան հեռի ծե-
րունի զինուոր մը տեսայ որուն պատ-
կարելի դէմքը՝ շատ անգամ ինձ մեծ
աղբեցութիւն մը կ'տար , աչքերը եր-
բեմն դէպի երկինք կուղղէր , կ'արծես
թէ կ'ալօթէր , և գիշերային լռութենէն
օգտեալ հոգին առ Աստուած կ'բարձ-
րացնէր :

Առտուռան մօտ թշնամին երեւցաւ, թէպէտեւ ես թնդանօթներու աղաղակներէն ընդարմացած և ծուխերու բաժանումէն դրեթէ կուրցած էի բայց եայնպէս քաջութեամբ կ'կռուէի թշնամեացս դէմ: Ամեն բան մէկդի ըրած միայն իմ զօրավարներուս հրամանացը մըտիկ կ'ընէի: Վիրաւորելոց աղաղակները, արեան ալիքները որ գետին կ'ողողէին և գլուղին հրաբորբոք երեւոյթը որ մեր մօտ կ'այրէր, սոսկում կ'տային ինձ: Կոտորածը եւս քան զեւս կ'սաստկանար, բարեկամներս և ընկերներս թաւալազէրո կիյնային իմ շուրջ ոմանք մեռած, ոմանք վիրաւորեալ, բայց ես մինչ այն առտն դեռ գնդակի մը ոյժին փորձը առած չէի, Ֆրանսուս որ ամենէ նախամեծար էր ինք ինկաւ անկենդան իւր արեան մէջ լուացուելու, կ'անչեց զիս, դէպ ի իրեն սլացայ սաստիկ վիրաւորուած էր, կտրած ձայնիւ բնաւ ինձ

« Բարեկամ՝ Կ՝մեռնիմ՝ » ես կե-
նացս մէջ Աստուծոյ հեռացայ և Աստ-
ուած մահուանս Ժամանակ երեսի վրայ
կ'Թողու զիս » Հոգին փչեց և ես այն-
քան սոսկումներէ ահաբեկ եղած ինկայ
տապաստ բարեկամիս մարմնոյն վրայ և
պտուցի « Ի՞նչու զարնուեցաւ նա »
և ես խնայուեցայ : Ո՛վ Աստուած՝ ճշմա-
րիտ Գրիտունեայ մ'ըրէ՛ զիս : »

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Խ. ՇԱՀՈՒՄԵԱՆ

(Շարունակելի)

—•••••

ԱՐԵՓԱԿՆ ԵՒ ԼՈՒՍԻՆ

(Խրատ առ մանուկս)

Հրաշագեղ երեկոյն : Ե՛կ, մանո՛ւկ Յդի-
տէ՛, արագակը մարը մոնեղը վրայ է :
Ո՛րքան գեղեցիկ է . կրնանք զինքը դի-
տել այժմ . ցերեկուան նման շլացուցիչ
չէ : Քանի՞ո՛ն գեղեցիկ են իւր շուրջը
գտնուող ամպերն, կարմրագոյն և ոս-
կեզօծ : Կը տեսնե՛ս, ո՛րպիսի արագու-
թեամբ կ'իջնէ . հազիւ կէսը կը տեսնենք :
Այլ ևս ամենեւին չենք տեսներ : Եր-
թաս Բարեա՛ւ, արեգակ, ցոեստութիւն
վաղն առաւօտ : Այժմ, մանո՛ւկ, աչերդ
միւս կողմը դարձուր : Ի՞նչ կը փայլի
ծառոյն ետեւ : Կրակ յ'ի՞նչ : Ո՛չ, լուսինն
է : Շատ մեծ է : Ո՛րչափ կարմիր է :
Կարծես թէ արիւնաթաթախ եղած է :

Ունկն դիւր, ահա՛ ինչ որ կ'ուղղեն
քեզ երկուքն ալ իմ միջոցաւ : Արեւգահն
կրտէ պայծառ ճայնիւ . « Ես տուրնջ-
եան Թադաւորն եմ . Արեւելից կողմէն
կը ծագիմ, և արշաւոյսը կը կանխէ զիս
խնացնելու երկրին գալուստս . ոսկեղծ-
ճառագայթն իմ կը Թափանձէ քո սա-

տուհանէն ներս և կ'ըսէ քեզ . « Ե՛լ անկողնէդ , ծո՛յլ , չեմ լիայլիր ես որպէս զի դու քնոյ մէջ ընկղմիս , այլ կը լիայլիմ զի ելնես և աշխատիս . անխոնջ ուղեւոր մ'եմ : Իբր չմի հսկայ կը քայլեմ երկնից անհունութեան ասպարիզին մէջ : Երբէ՛ք կանգ չեմ առնուր , և բնաւ չեմ յոգնիր : Գլխուս վրայ կը կրեմ շողշողուն ճառագայթից պսակ մը զոր կը տարածեմ բովանդակ տիեզերաց վրայ :

« Կուտամ ջերմութիւն ինչպէս նաև լոյս : Ես կը հասունցունեմ պտուղներն և հունձքը : Եթէ բնութեան վրայ տիրելէ դադրէի , ոչինչ պիտի աճէր նորա ծոցին մէջ և մարդիկ անօթութենէ ու անյուսութենէ պիտի մեռնէին ազնամզչոյ սոսկման մէջ :

« Երկնից մէջ խիստ բարձր եմ , առաւել բարձր քան զերրինս և զամպս . եթէ քիչ մը ծռիմ դէպ յերկիր , իմ հուրն ակընթարթի մը մէջ կը լսիէ գնա , ինչպէս բոցն՝ թեթեւ յարդի ձիւղ մը :

« Քանի՛ դարերէ ի վեր տիեզերաց ուրախութիւնն եմ : Գոյութիւն ունէի ես երբ քո հայրն և մայրն ծնան , և սակայն չեմ ծերացած :

« Երբեմն կը հանեմ գլխուս վրայէն լուսաճաճանչ պսակս և գլուխս կը չըրջապատեմ արծաթափայլ ամպերով . այն ատեն կրնաս դիտել ակնաբկներս : Բայց երբ ամպերն կը ցրուեմ , փայլելու համար իմ բովանդակ շքեղութեամբս , յայնժամ չես համարձակիր իմ վրայ պէնարկդ արձակել . կը շլացուցանեմ քո աչերն , կը կուրցնեմ զանոնք : Թռչնոց թագաւորին միայն թոյլ տուած եմ ակնապիշ դիտել անշարժ աչօք , փառացս ողջոյն փայլը :

« Արծիւն ամենաբարձր լերանց գագաթէն վեր կը սլանայ , առ իս կը թռչի արագընթաց թևերովն և կը կորսը-

ուի ճառագայթիցս մէջ բերելով ինձ իւր ձօնն : Սոխակն առկալս մնացած յաերս , իւր ամենաքաղցր երգերով կը զարթուցանէ սաղարթուց ներքեւ ննջող թռչուններն : Աքաղաղն , երկրի վրայէն կը ճանդեցանէ իմ վերադարձն սուր ձայնիւ մը , բայց բուն խոյս կուտայ իմ առջեւն , սրտայոյզ ճչեր արձակելով :

« Իմ կայսրութիւնս սահմանաւոր չէ . երկրի թագաւորաց կայսրութեան նման . բովանդակ աշխարհն իմ կայսրութիւնս է : »

Լուսինն կըսէ գորովալից ձայնիւ .

« Ես գիշերոյ թագուհին եմ , իմ քաղցր ճառագայթներն կը յղեմ առ քեզ , ո՛ր մանկիկ , լուսաւորելու քո դէմքն , երբ արեգակը այլ ևս չը լուսաւորէր զքեզ :

« Կրնաս միշտ ինձ նայիլ անվտանգ , որովհետեւ զքեզ շլացնելու չափ չողջողուն չեմ և երբէ՛ք չեմ այրեր զքեզ : Կը լուսաւորեմ իսկ տերեւոց ներքեւ պատըսպարեալ որդերն՝ որոնցմէ արեգակն կը ծածկէ տնգթաբար իւր լոյսը :

« Աստեղք կը պլպլան իմ շուրջն , բայց ես առաւել լուսաւորեալ եմ քան զաստեղս և այդ տաքութիւն մէջ կ'երևիմ իբր մի խոշոր մարգարիտ լուսաճաճանչ ադամանդներով պճնեալ :

« Երբ դու կը ննջես , վարադոյրէդ ներս կ'անցնիմ , և կ'ըսեմ . Ննջէ՛ , սիրուն մանկիկ , վայելէ՛ այն հանգիստն ում արժանի ես ողջոյն օրը ուսմամբ եւ քու հասակիդ պատշաճ խաղերով անցընելուդ պատճառաւ : Զպիտի վրդովեմ բնաւ քո նինջը : Սոխակն ինձ համար կ'երգէ , նա որ կը գերազանցէ զայլ թռչունս իւր երգերով , Մացաուի մը վրայ թառած , կը ընու զանոտառն իւր այլազան շեշտերով , մինչ ցօղն կ'իջնէ թեթեւաբար ծաղկանց վրայ : Ամէն ինչ

հանդարտ և լռին է իմ կայսրութեանս մէջ: »

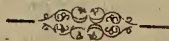
Այսպէս կը հաւատան այդ երկու մեծ աստեղք: »

Բայց մի հաւատա՛ր, մանո՛ւկ, թէ նոքա Աստուծոյ երկու ամենաազնիւ արարածներն են:

Աւելի ազնիւ և բարձր արարած մը կայ քան զայնս: Մարդն է այն, որովհետեւ նա միայն կարող է ճանաչելու իւր Արարիչն, սիրելու զայն և ծառայելու նմա:

Թարգմ.

Մ. Գ. ՄՕՁԵԱՆ

ԳՈՅԼԻ ԳԼՈՒԽՆԵՐԷ ԸՆԾԱՅ ՄԸ

Երբ Անգղիա այսօրուան քաղաքակրթեալ վիճակը չունէր, ծածկուած էր գրեթէ մեծաւ մասամբ ընդարձակ դատերով և ծառախիտ անտառօք. Գայլերու թիւն այնքան բազմացած էր որ հտուարտ թագաւորն ջանաց իր երկիրը այդ արիւնհարբու անասուններէն ազատ պահել: Ուստի և ամէն օր որսորդութեան կ'ելնէր կալէսի երկրին գայլերը ջնջելու համար: Թագաւորն քաջ և յանդուգն որսորդ մ'էր և իր անձը վտանգի կ'ենթարկէր ժողովրդեան երջանկութեան համար: Ամէն տարի հտուարտ իբր ընծայ դրամի մեծաքանակ գումար մը կ'ստանար: Օր մը մտածելով լաւագոյն միջոց մը գայլերու սեռը իսպառ ջնջելու, մերժեց դրամական նուէրն և ամէն տարի իբր վարձք 300 գայլի գըլուխ պահանջեց: Ժողովուրդը պարտազանց չգտնուեցաւ, և այսօր հիւսիսային Ամերիկայի նման երկրի մը մէջ գայլերը բազմութեամբ կ'ապրին, մինչդեռ

Անգղիա շնորհիւ իւր ջանասէր ժողովրդեան և յանդուգն թագաւորին, իւր սահմաններէն վանած է գայլն:

Անգղիերէնէ

Մ. Գ. ՄՕՁԵԱՆ

ԹԻԹ. ՊԻՅ

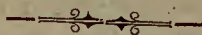

ԲՈՒՐԱՍՏԱՆԿԱՆ ԶԲՕՍԱՆՔ

Բարեկամներս, եկէք ձեզ թուաբանական զբօսանք մ'զբօսցնեմ զձեզ, որուն անշուշտ պիտի հաւնիք: — Տիրա՛ն, սա ոսկի և արծաթ դրամներն առ և անոնց իւրաքանչիւրն մէն մի ափիդ մէջ զետեղէ, այնպէս որ ես չ'իմանամ. եւ պիտի գիտնամ թէ ոսկին կամ արծաթն ո՞ր ափիթ մէջ է: Արդ ոսկի դրամին զոյգ թուով արժէք մը որոշէ, այսինքն երկուքով բաժանելի. իսկ արծաթ դրամին անզոյգ թուով արժէք մը: — Կատարեցի՞ք: — Այո՛: Արդ ձեր աջ ձեռաց մէջ գտնուած դրամին որոշած արժէքնիդ կրկնեցէ՞ք. եղա՞ւ: — Այո՛: Զախ ձեռացդ մէջի դրամին արժէքն ալ եռապատկեցէ՞ք, և երկու թուոց արտադրեալներն իրարու հետ գումարեցէ՞ք: Արդիւնքն ի՞նչ եղաւ: — Տասնե եօթն: — Լաւ ուրեմն, ոսկի դրամն ալ ձեռացդ մէջ է, իսկ արծաթ դրամն ձախ. այնպէս չէ՞: — Այո՛, եթէ արդիւնքն տասնեւութն լինէր, կամ ուրիշ զոյգ թիւ մը ոսկի դրամն ձախ՝ իսկ արծաթ դրամն ալ ձեռացդ մէջ պիտի լինէր:

Ատաբազար

Յովհ. Յարութիւնեան

ՓԹԸՆՑ ԳՈՐԾԻՔԻ ԲՆԱԳԻՑՈՒԹԻՒՆ

Հետեւեալ հետաքրքրաշարժ փորձն զոր տօքթէօն Սիր ըրած է գիտական վեհաժողովին մէջ, կը կայանայ կազերու ճնշականութեան վրայ :

« Պէտք է մարել մոմ մը, բերանին միջոցաւ շիշին մէջ ճնշուած օդով : »

Առէք հասարակ շիշ մը որոյ բերանին

ընեւն վերջ, հարկ է շիշն դարձնել իսկոյն, յատակը վեր, իսկ բերանը վար : Յետոյ, բերաննիդ դրէք նեղ բացուածքին վրայ, այնպէս որ ամբողջովին դոցէք և թոքային աշխատութիւն մ'ըրէք շիշին մէջ եղող օդը ճնշելու համար : Սոյն պայմաններով, յայտնի է թէ՛ շիշին և թոքերուն մէջտեղ ճնշման հաւասարակշռութիւն մը կը գոյանայ 3-4 երկվայրկեանի մէջ : Այդ պահուն ձախ ձեռ-

ներքին տրամագիծն 2 հարիս բերորդամեթր լինի :

Ինչպէս առաջին պատկերն կը ցուցնէ, աջ ձեռքովնիդ շիշին յատակը բռնեցէ՛ք ձախ ձեռքերնուդ ափին մէջ հաստատեցէ՛ք բերանը այնպէս որ գտնուի փութամատին վարի կողմն, և կէտին վրայ : Այս կերպով, շիշին բերանը դրեթէ ամբողջովին դոցուած կը լինի, բացուածք մը միայն թողլով : Այս գործողութիւնն

քերնուդ մէկ սաստիկ շարժմամբ կը բանաք բերանը, այնպէս որ ճնշեալ օդն դուրս կ'ելնէ նախկին բացուածքին հաւասար անցքէ մը .

Կարեւոր է շիշին ուղղութեամբ ճրագ մը դնել, յայնժամ դուս ելնող ճնշեալ օդն վերէն վար իւր շեղակի ընթացքով, պատրոյգին բոցին հակառակ ուղղութիւն մը կուտայ և կը մարէ դայն :

Երբ սոյն պայմաններն իրականացած

են, բոցը այլ եւս գոյութիւն չ'ունենար :
Փորձն հետաքրքրաշարժ է և առաջին
անգամ՝ կրնայ ներկայ եղողներուն ու-
շադրութիւնը գրաւել :

Լա Նարիւռ

Մ. Գ. ՄՕՋԵԱՆ

ԱՐՈՒՅՍ ՏՈՒՏԱԿ ՅՈՅՆԱՌ

ՄԱՍՆ Բ.

ԵՐՓՆԱԴՐՈՒԱԳ

ԳԼՈՒԽ Բ.

ԵՐՓՆԱԴՐՈՒԱԳԻ ԿԵՐՊԸ

Յօդել. — Օրինակը տախտակին վրայ
փակցնելէ և մամլոյ տակ ճնշելէ յետոյ՝
երբ լաւ մը չորնայ, պէտք է բանալ այն
ծակերը ուրկեց պըցը պիտի անցունենք,
բայց որովհետեւ երփնադրուազը յօշման
նման աւելորդ մասեր չունի, հարկ է
օրինակին գծերուն վրայ և կարելի ե-
ղածին չափ մէկ անկիւնը բանալ ծակը
խիստ բարակ հերիւնով : Պէտք չէ շատ
հաստ սղոցներ գործածել :

Յօշուած կտորները քղքի վրայ փակ-
ցնել, յղկել եւ ջնարակել. — Նախ օրի-
նակը չորս մասի պէտք է բաժնել որ-
պէսզի կտորներն իրար չ'խառնուին ե-
թէ՝ ինչպէս շատ անգամ կ'պատահի՝ օ-
րինակին չորս անկիւններն իրարու նման
են, յետոյ հետզհետէ յօշուած փոքրիկ
կտորները առնել և թուանշանեալ տու-
փերու մէջ դնել, կամ աւելի լաւ է յօշ-
ուած օրինակէն հատ մ'եւս ունենալ և
փոքրիկ կտորները օրինակին վրայ դնել
իւրաքանչիւրն իր պատշաճ տեղն, որով
յօշուած կտորները իրար չեն խառնուիր :
Երբ այսպէս բոլոր օրինակը յօշուի,

մէն մի կտորին մէջ տեղէն բարակ դա-
նակ մը սահեցնելով՝ երկու տախտակ-
ներն իրարմէ կ'զատեն :

Զայս ընելէ վերջ հարթ մակերեւոյթ
ունեցող տախտակի մը վրայ կ'դնեն օ-
րինակին մեծութեամբ մաքուր թուղթ
մը որու չորս ծայրերն խէժով կ'փակցը-
նեն :

Երբ թուղթը բաւական չիտակ մակե-
րեւոյթ մ'ստանայ, յօշուած կտորներու
մէջէն կ'առնուն այն մասն որ պատկե-
րին մարմինն կ'կազմէ, այսինքն այն մա-
սը որ ամենէ մեծն է և սլատկերին շըր-
ջանակն կ'կազմէ յետոյ տախտակին մա-
քուր մակերեւոյթին վրայ, այսինքն այն
կողմը զոր վերջէն պիտի ջնարակենք,
քանի մը կաթիլ խէժ դնելով՝ թղթին
վրայ կ'փակցնեն և մամլոյ տակ կ'ճնշեն
մինչեւ որ խէժը լաւ մը չորնայ :

Չորնալէ յետոյ մամլոյ տակէն կ'հանեն
և բաց գոյն ունեցող տախտակներն հե-
տըզհետէ թուանշաններուն կարգաւ մը-
թագոյն տախտակին մէջ կ'գետեղէն՝ ա-
մեն մէկ կտորին յատակը կաթիլ մը խէժ
դնելով :

Այսպէս երբ բոլոր ծակերը իրենց յար-
մար կտորներով գոցուին, հասարակ
թղթի մը վրայ խէժի խաւ մը կ'քսեն և
այդ կտորներուն վրայ դնելով՝ ձեռքով
լաւ մը կ'չիեն վրան որպէսզի բոլոր կը-
տորներն թղթին վրայ փակչին, այս ը-
նելէ վերջ ուրիշ տախտակ մը թղթին
վրայ դնելով երկուքն միասին մամլոյ
տակ կ'ճնշեն :

Անգամ մը երփնադրուազը թղթի վը-
րայ հաստատելէ վերջ՝ կարելի է շատ
սարինք պահել զայն առանց ո և է իրի
մը վրայ փակցնելու, միայն այն ժամա-
նակ պէտք է միշտ մամլոյ տակ ճնշուած
և խոնաւութենէ ու շատ տաքութենէ
հեռի պահել :

Երբ փոքրիկ կտորները լաւ մը թըզ-
թին վրայ փակչին, այն ատեն կ'պատ-
րաստեն այն իրը որու վրայ պիտի փակ-
ցուի երփնադրուագը և վրան ատամնա-
ւոր քերիչով (rabot a deute) լաւ մը քե-
րելէ վերջ խէժի խաւ մը կ'քսեն, յետոյ
երփնադրուագի թերթը խէժին վրայ
դնելով մամլոյ տակ կ'ճնշեն մինչեւ որ
խէժը լաւ մը չորնայ, ապա քերիչ գոր-
ծիքով կամ հաստ ապակեթուղթով կը
քերեն մակերեւոյթին վրայ գտնուած
թուղթը հանելու և պէտք եղած փայլը
տալու համար, ի վերջոյ յօշման մասին
մէջ արդէն բացատրուած եղանակաւ
կ'ջնարակեն:

ԳԼՈՒԽ Գ.

ԵՐՓՆԱԴՐՈՒԱԳԻ ՏՆՍԱԿՆԵՐԸ

Այժմ բացատրենք երփնադրուագի այլ
և այլ տեսակները կատարելու կանոն-
ներն:

Առաջին

Արաքական երփնադրուագ երկու մի-
ացած գոյներով. — Երփնադրուագի այս
տեսակն ամենէն պարզն է և երկու վե-
րագիր տախտակներու միջոցաւ կ'կա-
տարուի, մին թուիս և միւսն բաց գոյ-
նով:

Այս տեսակի իր մը շինելու համար
պէտք է ճիշդ քիչ մ'առաջ բացատրուած
ընդհանուր կանոններուն հետեւելով
գործել:

Երկրորդ

Արաքական երփնադրուագ՝ երկու
ստուերաւոր գոյներով. — Ստուերաւոր
երփնադրուագի միջոցաւ կարելի է շի-
նել խիստ գեղեցիկ փոքրիկ պատկերներ:

Երփնադրուագի այս տեսակն կ'պա-
հանջէ մեծ համբերութիւն և գծագրու-
թեան մասին քիչ շատ տեղեկութիւն.
Բայց այս եւս պէտք է գիտնալ որ ձեռք
բերուած արդիւնքն լիովին կ'վարձատրէ
տրուած աշխատութիւնն:

Ստուերները կրակի միջոցաւ կ'տան.
կրակի վրայ դրուած թիթեղի մը վրայ
կ'տարածեն խիստ բարակ աւազի խաւ
մը, որու մէջ կ'դնեն այն կտորները զորս
կ'ուզեն ստուերել կամ սեւցնել. աւազը
տաքնալով՝ տախտակի կտորներն եւս
կ'տաքնան և թուիս գոյն մը կ'ստանան:

ՅԱԿՈԲ Կ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ
(Շարունակելի)

ՀԱՄԱՌՈՑ ՑԵՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ե Ր Ո Ւ Ս Ա Ղ Ե Մ Ի

ԵՒ

ՄՐԲԱԶԱՆ ՏՆՂԵԱՅ

Գ Լ Ո Ւ Խ Ա.

Յոպպէ Էւ անտի մինչ Ռէմլէ

Յոպպէ աշխարհիս հնագոյն նաւա-
հանգիստներէն մին է: Շինուած է Մի-
ջերկրական ծովու եզերքը՝ դէպ ի արե-
մտեան հարաւ, իբր 30 մղոն հեռի Պա-
ղեստինի Կեսարիայէն, և 35 մղոն՝ յա-
րեմոսից հիւսիս երուսաղէմի: Ս. Գրոց
և Ազգաց պատմութեան մէջ նշանաւոր
տեղ մը կը գրաւէ: Մեր նախնիք եր-
բեմն ճափ և ճափ անունով յիշատակա-
ծ են այս քաղաքն, որ այժմ ընդհանրա-
պէս Եամա կը կոչուի:

Յոպպէն սահմանադուիս քաղաք է

Դանայ ցեղին : Թէ՛ առաջին և թէ՛ երկրորդ անգամ՝ Տաճարը շինելու հարկաւոր եղած ատաղձը , որ Տիւրոսէ (Սուր) և Լիբանանէ ղրկուած էին , աստ ցամաք հանուեցան : Յովնան մարգարէն՝ Տիրոջը ձեռքէն խոյս տալու համար , այս քաղաքն եկաւ և փախաւ ի Թարսիս :

Այս քաղաքն երկիցս աւերեցաւ Հր-ռովմայեցիներէն : Խաչակրաց ժամանակ շատերու ձեռք անցաւ : Զանազան յար-

անցնելով , այժմ բանուկ նաւահանգիստ է : Շաբաթը երկու անգամ կանոնաւորապէս կուգան Աւստրիոյ , Գաղղիոյ , խորվիէի և Ռուսիոյ ընկերութեանց շոգենաւներն , և անկանոն կերպով Անգլիոյ և Մալսսուէի շոգենաւք , և այլն :

Այժմու Յոպպէն՝ կիսաբոլոր և ամրիթատրոնի ձեւով կը կենայ հրոսակահանի մը վրայ , որ կարկառեալ է ի ծով , բարձր իբր 150 ոտք :

ՅՈՊՊԷ ՔԱՂԱՔ

ձակմունք տեսաւ Եգիպտոսի , Դամասկոսի ամիրապետներէն , և նոցա արշաւանաց ասպարէզն եղաւ : Թէև Գաղղիացուց Լուզովիկոս արքայն 1250 թրւականին , քաղաքն զարդարեց և ամրացուց պարիսպներով և աշտարակներով , բայց և այնպէս 1799 թուականին կըրկին մեծ յարձակում կրեց և առնուեցաւ Նաբոլէոն Պոնաբարթէն : Ի վերջոյ Օսմանեան մեծազօր Տէրութեան ձեռքն

Ծովու կողմանէ քաղաքն ակնապարար և հիանալի տեսարան մ'ունի , իսկ սեպացեալ կողերէն նայողին՝ այս շինուածք կ'երևի գրեթէ կոյտ մը միմեանց վրայ խոնեալ : Քաղաքը կը տարածի արեւմուտքէն դէպ ի արեւելք ընդարձակօրէն : Իւր շրջակայքը բաց ի աւազաբլուրներէն որք կան ի ծովեզրին լիք են լիմոնի , նարնջի և նռնենիի անհուն պարտէզներ և այգեստանք :

Յոսպէի նաւահանգիստը ծանծաղ է անսպառնալար ի հողմոց, բայց և այնպէս գլխաւոր նաւահանգիստ է և դիւրամատոյց Ս. Երուսաղեմի։ Միայն մէկ նաւամատոյց ունի, որ է մաքսատունը, ուր պարտաւոր են ելնել ամէն ուխտաւորք և ճանապարհորդք։ Յիշեալ մաքսատնէն ելնելով դէպ ի ձախ դարձած ժամանակնիս, իսկոյն մեր աջ կողմն կ'իշնան կարգաւ, Յունաց, Լատինաց և Հայոց ծովահայեաց հոյակապ վանքերն։

Մեր Ազգին վանքը կառուցեալ է յանուն Ս. Նիկողայոսի սքանչեւագործ հայրապետի։ Եկեղեցին փոքր է և անշուք զարդարութեամբ է երեք սեղաններով։ Աւագ սեղանն՝ յանուն յիշեալ սուրբին, աջակողմեանն՝ յանուն սուրբ Պօղոսի և Պետրոսի, ձախակողմեանն՝ յանուն Ս. Յակովբայ և Յովնանու։ Վանքն ունի բաւական սենեակներ և կրկին հրապարակ, ջրհոր մը ինքնաբոլիս և փոքր ու անշուք պարտէզ մը ի ներքս։ Եկեղեցւոյ մեծ դրան առջեւն է Եւդոկիացի Տ. Պետրոս սրբազան Պատրիարքի գերեզմանը, որու տապանագրին վրայ քանդակեալ կայ ՌՄԽԸ (1799) Յունիս 21 թուականն։

Վանքին հիմնարկութեան և առաջին անգամ եղած նորոգութեան թուականներն յայտնի չեն, բայց երկրորդ անգամ նորոգութիւն ըրած է 1680 թուականին Տ. Եղիազար Պատրիարքն (Կաթողիկոս), որ շատ հնացեալ և անբընակելի վիճակին հասած էր, այս նորոգութեան ժամանակ յիշեալ Պատրիարքն փայտեայ ութ կամարներ և ութ սենեակներ աւելցուցած է վանքին հարաւային կողմը։ 1825 թուականին ալ Տ. Գրիգոր Շղթայակիր երջանկայիշատակ Պատրիարքն, վանքին բոլոր կալուածները գրաւէ և պարտքէ ազատելով և բաւա-

կանաչափ տուններ ու կրպակներ դնելով, վանքն ալ նորոգած՝ և փայտեայ կամարներն քակելով սրբատաշ քարերով շինած է։ սոցա վրար աւելցնելով ուրիշ փայտեայ կամարներ և սենեակներ։ Եկեղեցւոյ բեմն, սեղանն և խաչկալն ևս նորոգելով, ի ներկայութեան միաբանից և երկեղեաց հանդիսաւոր կերպիւ օծման օրհնութիւնն կատարած է 1727ին, ինչպէս կը յիշատակէ Հաննէ պատմագիրն (Յովհաննէս եպիսկոպոս Երուսաղեմացի միաբան Ս. Աթողոյս) որ անձամբ ինքն ևս ներկայ գտնուած է։ 1804 թուականին, Վանքի Թէոդորոս Ս. Պատրիարքի ժամանակ, Շղթայակիր պատրիարքի աւելցուցած փայտեայ կամարներն ալ վերցուելով քարեղէն կամարներ շինուած են։ Յետ այսորիկ եղած նորոգութիւնը մասնաւոր բաներ են։

Վանքի արեւմտեան կողմի այժմեան սենեակներն որք Տեսչի սենեկէն սկսելով մինչեւ սեղանատունն հինգ հատ են, ժամանակին ընդարձակ սրահ մ'էր եւ իբր հոգեւորուն կը ծառայէր ուխտաւորաց։

Նաթօլէոն Պօնաբարթն երբ Յոսպէ մտաւ 1798 թուականին, այս սրահս իր զօրաց համար հիւանդանոց ըրաւ և ինքն ալ մեր վանքի մօտ, Հայոց սեփական տան մը մէջ բնակելով շատ անգամ այցելութեան կուգար հիւանդ զինուորաց։ Եւրոպացի ուխտաւորք երբ Յոսպէ կուգան, սոյն տեղն տեսնելու շատ հետաքրքրութիւն ունին։

Այժմ քաղաքին մէջ կը գտնուին բընակութեան յարմար պանդոկը և օթեւանք, բայց ի բնէ անտի իւրաքանչիւր ազգի ուխտաւորք, ըստ սովորութեան կ'իջեւանին իրենց ազգային վանքերու մէջ, որոց հանգստութեան համար և մանաւանդ մասնաւոր գործերու նկատմամբ

մեծ խնամք կը տարուին վանուց Տեսչի և միաբանից կողմէն։ Մեր վանքի միաբաններն են՝ Տեսուչ և ժամարար վարդապետք, Թարգման, պահակ և մի քանի աշխատաւոր միաբանք։ Թէ՛ այս և թէ՛ Ռէմէի վանքի պայծառութեան եւ հաստատութեան համար, իւրաքանչիւր ուխտաւորէ Դարպաս անունով տուրք մը կ'առնուի 50 դահեկան, որոյ փոխարէն Տեսուչն մի ստացագիր կուտայ յապահովութիւն։

Մեր վանքն Յոպպէի մէջ բաւական կալուածք ունի նոր ի նորոյ աւելցած, որոց մէջն է նաեւ հին գերեզմանատունն, հին պարտէզն, որ Շէյքի կը կոչուի, եւ մեծ խանն, զորս յիշատակ թողած է Երեւանեանց բարեյիշատակ Սեղբեստրոս ամիրայն։ Յիշեալ Ամիրային ըրած յիշատակարանին մի օրինակն հարկ համարեցինք աստ գնեւ ի հետաքրքրութիւն ընթերցողաց և բանասիրաց։

« Յիշատակ է խանս և գերեզմանի մօտ եղեալ պարտէզն։ Ակնցի Երեւանեանց լուսահոգի Մանուէլի որդի մահտեսի Սեղբեստրոսին, որ իւր արդեանցըն արար զսա յիշատակ Ս. Յակովբայ, Ս. Յարութեան, Ս. Ծննդեան, Ս. Աստուածածնի, Ս. Փրկչի, և Ս. Հրեշտակապետի վանքերուն, այսու պայմանաւ որ զիմ հին և նոր ննջեցեալքս ամէն օր ամէն սրբոյ պատարագին յիշատակեն, և եկած վարձքէն աւ փարայ ժամուց ժամարարներուն, աւ փարայ ևս իւղագին վանքերուն, իսկ զաւելորդն խանին և պախճային մէրամէթին խարճեն, և Սրբոյ Յակովբայ միաբանացն հաց գին տան, ով ոք զսա կարևոր յիշատակս ջրէ Աստուած գինքն ի կենաց գրոց ջընջէ. 1199 (1750) »։

ՏՐԴԱՏ ՎՐԴՊՏ. ՊԱԼԵԱՆ
(Շարունակելի)

ՆՈՒՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՔ

Մեծ. Միհրան էֆ. Քիւրքճեան մէկ օրինակ 85 տարւոյ ամբողջ Բուրաստան նուիրեց Տրապիզոնի Ֆարուխեան, մէկ օրինակ Էլմասեան և մէկ օրինակ ալ Համազային վարժարանաց։

Մեծ. Մաղաք էֆ. Մաղաքեան, մէկ օրինակ եւս նուիրեց Բասթէմօնիի Ազգ. վարժարանին։

Մէկ օրինակ Բուրաստան եւս նուիրեց Մեծ. Մատթէոս էֆ. Ունճեան Բասթէմօնիի վարժարանին։

ԶՈՐՐՈՐԴ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ինչո՞ւ համար կ'ոտնենք

(Շարունակութիւն տես տետր 17)

Նախ՝ ածուխ, իւր ներքին կրակն արծարծելու համար, ապա՝ միս, կամ մսի նման սնունդներ, իւր մարմնոյն հետզհետէ մաշելու ենթակայ միսը նորոգելու համար։

Արդ՝ կրնանք պատասխանել այդ հարցումին թէ՛ ինչո՞ւ մարդս կ'ուտէ։ Նա կ'ուտէ, նախ՝ իւր կենաց հուրը բորբոքելու համար, և երկրորդ՝ իւր մարմնոյն մաշած մասերն նորոգելու համար։ Կրնանք նոյնպէս պատասխանել այս հարցման թէ՛ մարդս ի՞նչ պէտք է ուտէ։ Պէտք է ուտէ Ա. ածուխ պարունակող սնունդներ, այսինքն ալյուրի սնունդներ։ Բ. միս կամ մսի չափ սնունդարար նիւթեր պարունակող սնունդներ, այսինքն մսրոգիջ սնունդներ։

— Խի՛ստ լաւ, պիտի ըսէք, բայց ինչպէս կարելի է լգիտնալ ո՞ր սնունդներն ածուխ կը պարունակեն և որո՞նք են որ մսի տեղ կը բռնեն։

Իրաւունք ունիք, բայց շատոնց է որ գիտունք և բնաւոյժք զբաղած են լուսաբանել այս հարցը, որով դիւրութիւն ընծայել՝ ձեզ պատասխանելու :

Ածուխ պարունակող այրելի սնունդներն են ճարպն, կարագն, ձկն, խոզի ճարպն, կարագն, շաքարն, հաւկըթի դեղնուցը, ալիւրեղենք, սլքոյն եւ ալքօլ պարունակող բոլոր հեղուկներն, այսինքն գինին, գարեջուրն, օղին, շաքարօղին, (րօմ) և այլն : Բոլոր այս սնունդներն մեր չոգեշարժ մեքենային ածուխը կը կազմեն և այրելու համար միայն կը մտնեն մեր մարմնոյն մէջ թորեցուն արտադրած թթուածնին հետ միանալու համար :

Նոցա այրումը ջերմութիւն յառաջ կը բերէ և միանգամայն մեր անդամները շարժելու համար գործածած ուժերնիս կ'արտադրէ : Նորոգիչ սնունդները ո՛չ թէ առջիններուն նման ածուխ, այլ բոլորովին տարբեր նիւթ մը կը պարունակեն որ որ է բորակածին (azote) : Ամբողջ մեր մարմինը բորակածինէ բաղադրեալ է, որով ցորչափ կը մաշի այն՝ նորոգելու համար անհրաժեշտ է բորակածին պարունակող նիւթեր ուտել :

Ո՞րք են այն բորակածնաւոր նիւթերն՝ կարողք նորոգիչ սնունդներ կազմելու : Ամենէն գլխաւորն միսն էր, բայց բորակածին կը գտնուի դեռ ուրիշ սնունդար նիւթերու մէջ, օրինակի համար, կարի մէջ, մէկ քանի բանջարեղէններու հաւկըթի ճերմկուցին մէջ, և այլն : Այս սնունդներն կարող են մեր ամենօրեայ կեանքին մէջ մաշած գործարաններն վերականգնելու : Ի ներքս մեր կը մտնեն ո՛չ թէ սպրելու և անյայտ ըլլալու համար, որպէս այրելի սնունդներն, այլ կենդանի գործարաններու վերածուելու համար :

— Որոշ բան մ'է ձեր ըսածը, պիտի ըսէք. խիստ լաւ կը հասկնանք որ ապրելու և քաջառողջ լինելու համար, պէտք է ածուխ և բորակածին՝ կամ թէ ածուխ և բորակածին՝ պարունակող սնունդներ ուտել : Բայց այս մեզի չբացատրէր թէ որչափ վերջիններէն ուտելու է :

Իրաւունք ունիք. այս կարեւոր խնդիր մ'է, և բարեբաղդաբար շատ դիւրին է պատասխանել այսմ, գոնէ մեր ձաւորագոյն հաշուով :

Չափահաս մարդ մը, միջին հաշուով, 250 կուամ ածուխ և 15 կուամ բորակածին կը վատնէ 24 ժամուան մէջ. տըպաւորագոյնս խօսելով՝ հարկ է որ իւր առած սնունդներուն մէջ գտնուի 250 կուամ ածուխ և 15 կուամ բորակածին՝ կատարելապէս լեցնելու համար իւր կորուստներուն տեղն, և շարունակելու համար ապրելու և աշխատելու : Ի՞նչ կը պատահի եթէ իւր առած սնունդն անբաւական, կամ խիստ քիչ նորոգիչ ըլլայ : Դժբաղդին կորուստներն անդարմանելի կը մնան. գործարանք չ'են նորոգուիր, և վառարանը՝ առ ի չգոյնէ ածխոյ, ածգոյն և նուազեալ բոցով մը միայն կը վառի :

Գաւորգիւղ

ՅՈՎՍԵՓ Մ. ՓԱՓԱՋԵԱՆ

(Շարունակելի)

ԱՌԵՒՑՐԱԿԱՆ ԹՈՒԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՅՕՐԻՆԵՑ

Մ. ԱՐՄԵՆ

ՏՊԱԳՐ. ՆՇԱՆ Կ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

Սոյն ընտիր և դիւրուսոյց թուաբանութիւնն, որ մէկ հատիկ է իւր տեսակին մէջ. ի լոյս ընծայուեցաւ :

Գինն է խաւաքարտով կազմեալին 12 ղուրուշ :

Կեդրոնատեղին է հանդիսիս խմբաբաժնուն :

ԱՌՁԵՈՆ ԲԱՌԱՐԱՆ

ՀՈՅՆԵՐԷՆԷ Ի ԳՈՂՂԻԵՐԷՆ

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵԱՑ

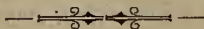
ԿՈՄԻՏԱԾ Ա. ՈՍԿԵԱՆ

Սոյն երկնագրերն աշխարհաբար բա-
ռարանին տպագրութիւնն՝ որ ինչ ինչ
պատճառներով յակամայս դադրած էր
առ ժամս, այժմ այլեւս անդադար չա-
րունակութեամբ պայմանաւ վերսկսած և
վեջտասաներորդ թերթին արդէն ի լոյս
ընծայուած է:

Բաժանորդագիրն է մինչեւ 20 երրորդ
թերթը՝ Մայրաքաղաքիս համար 10, գա-
ւառաց համար 15 դահեկան արծաթ:
Իսկ 21 երրորդ թերթին լոյս տեսած օրէն
սկսեալ՝ Մայրաքաղաքիս համար 15, գա-
ւառաց համար 20 դահեկան արծաթ,
հանդերձ թղթատարի ծախիւք:

Յետ աւարտման տպագրութեան, ամ-
բողջ գործն ի Մայրաքաղաքիս պիտի վա-
ճառի ի գին 20, և յօտար երկիրս 30
դահեկան արծաթ:

Բաժանորդ գրուիլ փափաքողք պար-
տին դիմել ուղղակի Նշան Կ. Պէրպլեր-
եան տպագրատունն ի Կ. Պօլիս:

ԼՈՒԾՈՒՄՆ ԹԻԻ 29 ՀԱՆՆԵԼՈՒԿԻ

2	4	3	7	5	8	6	9	4
1	3	4	9	6	5	7	2	8
4	5	6	1	7	9	3	8	2
3	6	8	5	2	4	1	7	9
6	1	9	4	8	2	5	3	7
9	8	5	6	1	7	2	4	3
8	2	7	3	4	1	9	5	6
7	9	2	8	3	6	4	1	5
5	7	1	2	9	3	8	6	4

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ — ՆՇԱՆ Կ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

Տպագր. ՆՇԱՆ Կ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ — Պօլիս, Էսքի Ջապիի ճառտեսի, քիւ 63

2-րդ լուծեցին Ազնիւ Պարոնայք. —
1. Սեդրաք Գ. Ֆէնէրճեան, ի Մարզը-
ուան: — 2. Համբարձում Գ. Չննոզեան,
ի Գաղատիա: — 3. Ալեքսան Ե. Բիւրք-
ճեան, յ'Եօզկաթ:

ԼՈՒԾՈՒՄՆ ԹԻԻ 30 ՀԱՆՆԵԼՈՒԿԻ

ՀԱԻԿԻԹ — ՀԱԻ—ԿԻԹ

2-րդ լուծեցին Ազնիւ Պարոնայք. —
1 Սեդրաք Գ. Ֆէնէրճեան, ի մարզուան:
— 2 Արշակ գանձապետեան: — 3 Համ-
բարձում Գ. Չննոզեան ի Գաղատիա: —
4 Ալեքսան Ե. Բիւրքճեան, յ'Եօզկաթ:

ԼՈՒԾՈՒՄՆ ԹԻԻ 31 ՀԱՆՆԵԼՈՒԿԻ

ԱՏԱՆԱ

Ատանա, որ ունի երեք տեսակ գիր.
ա, ա, և ամբողջին վրայ աւելցուր՝ ա,
կը լինի սատանա:

2-րդ լուծեց. — 1 Պ. Սեդրաք Գ. Ֆէ-
նէրճեան:

Հետեւաբար ըստ մեր խոստման, սոյն
երեք հանելուկներն ի միասին առաջին
անգամ լուծող Պ Սեդրաք Գ. Ֆէնէր-
ճեանի նուիրեցինք 12 ծաղկանկար այ-
ցաքարս:

25, 27 և 28^{րդ} հանելուկներն լու-
ծած է Օրտուէն Ազնիւ Պ. Վ. Ս. Թիւր-
եաքեան:

Ա. Զ. Դ

Մեր գաւառացի Մեծ. Դործակալնե-
րէ կը խնդրենք որ ցարդ անվճար մնա-
ցած բաժնեգիրներն հաւաքելով մեզ յը-
ղելու շնորհն ընեն. նոյնպէս կը խնդրենք
այն ազնիւ բաժանորդներէն՝ վճարելիւր-
եանց պարտքը, որք մինչեւ ցարդ չ'են
վճարած: